



ВСЕУКРАЇНСЬКА  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

# ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПЕРСПЕКТИВИ

29 травня 2026 року, м. Харків, Україна

**С** **МАЙБУТНЄ**  
**У** ІСТОРИЧНІ НАУКИ  
**Ч** ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ  
**А** ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ  
**С** ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ  
**Н** ЮРИДИЧНІ НАУКИ  
**І** ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ  
**С** МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО  
**Т** ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ  
**Ь** НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА  
СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ  
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ  
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ  
КУЛЬТУРОЛОГІЯ  
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ  
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ



АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ  
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

**ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ  
XXI СТОЛІТТЯ:  
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали  
Всеукраїнської науково-практичної конференції  
(м. Харків, 29 травня 2026 р.)

Харків  
«Право»  
2026

DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178848705>

УДК 001+004+14+159.9+30+316+32+34+35+37+65+81

Г54

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України  
№ 466 від 23 квітня 2026 р.*

Редакційна колегія:

*Герасіна Л. М.*, докторка соціологічних наук, професорка (голова);  
*Панфілов О. Ю.*, доктор філософських наук, професор;  
*Прудников В. А.*, кандидат юридичних наук, доцент;  
*Чернишова Т. О.*, кандидатка філологічних наук, доцентка;  
*Шевченко Л. С.*, докторка економічних наук, професорка

Г54 **Глобальні виклики XXI століття: міждисциплінарні перспективи** : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 трав. 2026 р.) / [редкол.: Герасіна Л. М. (голова), Панфілов О. Ю., Прудников В. А. та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2026. – 190 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178848705>.

ISBN 978-617-8848-70-5

Матеріали конференції містять доповіді, у яких висвітлено результати сучасних теоретичних і прикладних досліджень глобальних проблем XXI століття. Авторами проаналізований вплив цифровізації, кліматичних змін, геополітичних зрушень і безпекових загроз на розвиток окремих держав і світової спільноти загалом. Крізь призму міждисциплінарного аналізу запропоновано шляхи подолання кризових явищ та модернізації суспільних інститутів, зокрема в контексті євроінтеграційних прагнень України.

Видання адресоване представникам академічної спільноти, практикам та експертам різних галузей знань.

УДК 001+004+14+159.9+30+316+32+34+35+37+65+81

*Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.*

© ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики», 2026

© Харківська асоціація політологів, 2026

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2026

ISBN 978-617-8848-70-5

Сході – обмеження та покарання терористичних та екстремістських угруповань, ядерне питання, нафтові запаси.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Government Foreign Assistance Resource, 2026. *Foreign Assistance*. US URL: <https://foreignassistance.gov/> (accessed date: 20.05.2026).
2. Сенченко М. Велика гра: протистояння Росії та США. *Вісник Книжкової палати*. 2022. № 1. С. 4–5. DOI: 10.36273/2076–9555.2022.1(306).3–7.
3. Бут С. А. Чинник США в російсько-китайських відносинах. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 123(1). С. 74–86. URL: <https://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/2860> (дата звернення: 20.05.2026).
4. Глобалізація оборонної політики США в XXI столітті. *Інститут всевітньої історії НАН України*. 2021. URL: <https://ivinas.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2026).
5. Коротков Д. С. Центральна Азія: геополітична боротьба за вплив у просторі Хартленду. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 17–18 трав. 2023 р. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2023. С. 52–56.
6. Каспрук В. Створення арабського відповідника НАТО. Які плани має Єгипет? *Главком*. 16.03.2026. URL: <https://glavcom.ua/columns/kaspruk/stvorennja-arabskoho-vidpovidnika-nato-jaki-plani-maje-jehipet-1108264.html> (дата звернення: 20.05.2026).

**Науковий керівник:** кандидат політичних наук, доцент *Д. С. Коротков*

**Маслова О. П.,**  
здобувачка вищої освіти  
першого (бакалаврського) рівня, 3 курс,  
спеціальність 291, ННІ міжнародних  
відносин,  
Харківський національний економічний  
університет ім. С. Кузнеця

## УЧАСТЬ ФРН У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗБУДОВІ ІНСТИТУЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ ЄВРОПИ

На сучасному етапі Німеччина має винятковий статус центрального елемента архітектури сучасної Європи та є її головною економічною рушій-

ною силою. Маючи статус найбільшої економіки Європейського Союзу, ФРН фактично є фундаментом інтеграційних процесів, забезпечує фінансову стабільність та є ключовим політичним медіатором у складних міждержавних суперечках. В умовах сучасної геополітичної нестабільності, загострення енергетичної кризи та нагальної потреби у реформуванні застарілих інституцій ЄС, саме позиція Німеччини стає визначальним фактором для формування подальшого вектора розвитку всього континенту.

Події 1989–1990 років стали переломним етапом для європейської системи, докорінно змінивши баланс сил усередині об'єднання. Попередня модель взаємодії, що будувалася на прагненні обмежити амбіції окремих держав через їхнє залучення до спільних структур, втратила актуальність після падіння Берлінської стіни. Поява в центрі Європи держави з домінуючим економічним та демографічним ресурсом призвела до глибокої трансформації зовнішньополітичної стратегії ФРН та оновлення пріоритетів безпеки й розвитку всього Європейського Співтовариства. Масштабна інтеграція нових земель ФРН стала для тогочасних європейських інституцій викликом, що не мав аналогів у світовій практиці. Керівні органи в Брюсселі постали перед необхідністю негайного поширення спільної аграрної політики, екологічних стандартів та ринкових правил конкуренції на регіон, що перебував у стані глибокої системної кризи після розпаду планової моделі. Таким чином, процес перетворився на масштабний експериментальний майданчик, де в реальному часі відпрацьовувалися механізми майбутньої політики згуртування [1].

Здійснюючи масштабне фінансування відбудови східних територій, ФРН сформувала унікальний методологічний інструментарій. Розроблені тоді алгоритми структурної перебудови та соціально-економічного вирівнювання згодом стали фундаментальною базою для інтеграції держав Вишеградської групи, дозволивши мінімізувати ризики приєднанням країн колишнього соцтабору.

У геополітичному вимірі це призвело до миттєвого просування зони безпеки та західних правових норм на сотні кілометрів на схід. Завдяки швидкому зміщенню кордонів західноєвропейської політичної моделі вдалося створити новий пояс безпеки та сформувати передумови для остаточного подолання наслідків холодної війни на континенті. Протягом десятиліть стабільність Європи трималася на делікатному балансі, коли Франція була політичним та військовим лідером, тоді як ФРН залишалася

потужним фінансовим та промисловим центром, який навмисно стримував власні геополітичні амбіції. Об'єднання Німеччини, перенесення столиці до історичного Берліна та зріст державної потужності унеможливили подальше перебування Німеччини в межах політичних обмежень минулої епохи [2].

Трансформація геополітичного статусу Німеччини стала каталізатором наймасштабнішої інституційної реформи в історії європейської інтеграції. Переміщення політичного центру сили змусило ФРН претендувати на політичну вагу, що відповідала б її економічній потужності. Попередній статус країни, яку тривалий час сприймали як впливового фінансового гравця з обмеженим дипломатичним голосом, залишився в минулому. Після 1990 року виникла нова реальність. Німеччина перетворювалася на повноцінного лідера, що вимагало негайного переформатування всієї архітектури європейських відносин [1].

Саме цей тиск обставин визначив логіку підготовки та підписання Маастрихтського договору 1992 року. На той момент інтеграція продовжувала своє існування у формі Європейських спільнот, які фокусувалися переважно на митних та торговельних питаннях. Однак поява об'єднаної Німеччини вимагала чогось більшого, ніж просто економічний союз. Європейські лідери, зокрема за ініціативи Франції, прагнули створити міцніші інституційні рамки, які б надійно інтегрували німецьку потужність у багатосторонню систему.

Маастрихтський договір став поворотним моментом, що дозволив перетворити колишні Європейські спільноти на цілісну структуру Європейського Союзу, структура якого заснувалася на трьох стратегічних напрямках. Перший з них заклав фундамент для створення Економічного та валютного союзу. Запровадження євро було глибоко політичним кроком, адже воно дозволило інтегрувати німецьку марку у спільну монетарну систему, зробивши економічну стабільність Німеччини невід'ємною частиною загальноєвропейського добробуту. Другий напрям стосувався розбудови спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Співтовариство нарешті отримало змогу вийти за межі суто торговельних відносин і стати вагомим гравцем на світовій арені, де дії кожної держави, зокрема й об'єднаної Німеччини, узгоджувалися з інтересами всього Союзу. Третій напрям охопив сферу правосуддя та внутрішніх справ, що створило умови для тісної співпраці правоохоронних органів і формування єдиного правового поля [3].

Саме тому Маастрихтський договір став не просто черговою угодою, а фундаментальним актом народження Європейського Союзу в тому вигляді, який ми знаємо сьогодні. Прагнення створити спільну валюту та єдиний зовнішньополітичний курс було продиктовано бажанням зробити німецькі ресурси частиною спільного європейського активу.

У результаті об'єднання Німеччини не призвело до розпаду європейської єдності, а навпаки – перетворилося на головний чинник поглиблення федералізації та європейської інтеграції. Цей процес остаточно закріпив нову архітектуру континенту, де національний суверенітет окремих держав почав тісно переплітатися з інтересами наднаціональної спільноти. Об'єднання країни змусило державу стати головним рушієм залучення країн регіону до європейських структур. Геополітичний розрахунок полягав у прагненні Німеччини позбутися статусу прикордонної держави з нестабільним пострадянським простором. Їй було стратегічно важливо оточити себе демократичними та економічно успішними сусідами [1].

Наслідком цих трансформацій стала поява оновленої конфігурації загальноєвропейського простору, де Німеччина посіла місце головного дипломатичного та політичного арбітра. Країна перетворилася на стратегічну ланку між західними державами, занепокоєними потенційною конкуренцією та загрозами для своїх соціальних стандартів, і новими демократіями, що прагнули максимально швидкого входження до європейських структур. Така роль стратегічного посередника дозволила Німеччині утвердитися як центральний полюс впливу. Це призвело до того, що жодна масштабна ініціатива всередині спільноти більше не могла бути реалізована без врахування позиції ФРН. Крім того, німецьке лідерство кардинально змінило просторову орієнтацію об'єднаної Європи: традиційні вектори, спрямовані на Атлантику та Середземномор'я, поступилися першістю балтійському та дунайському напрямам [2].

Таким чином, ФРН пройшла шлях від звичайного учасника до ключового архітектора європейських інституцій, здійснивши внесок одразу в трьох стратегічних напрямках. Німецька сторона забезпечила юридичний пріоритет спільного права, домоглася демократизації та прозорості представницьких органів, а також заклала фундамент економічної стабільності. Завдяки цьому Європейські спільноти стали не просто міжурядовими об'єднаннями, а унікальними наднаціональними утвореннями із високим інтеграційним потенціалом. Участь у спільних структурах була стратегічною гарантією

того, що потужність Німеччини буде інтегрована в наднаціональні рамки, знімаючи безпекові занепокоєння сусідів і працюючи на загальноєвропейські інтереси.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Палій Г. О. Досвід воз'єднання Німеччини: уроки для України в контексті перспектив реінтеграції. *Стратегічна панорама*. 2022. № 1. С. 5–17. DOI: <https://doi.org/10.53679/2616-9460.1.2022.01>.

Кудряченко А. І., Мартинов А. Ю. Глобальні виміри зовнішньої політики Німеччини (2005–2021 рр.): калейдоскоп подій. Монографія / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ, 2022. 560 с. DOI: <https://doi.org/10.46869/978-966-02-9920-7>.

Харлан Г. Східноєвропейська політика Федеративної Республіки Німеччина в контексті розширення Європейського Союзу (1990–1998рр.). *Український історичний збірник*. 2013. Вип. 16. С. 229–237. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uiz\\_2013\\_16\\_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uiz_2013_16_22) (дата звернення: 10.05.2026).

*Науковий керівник:* кандидат соціологічних наук, доцент **І. В. Жеребятнікова**

**Ноженко А.**,  
здобувачка вищої освіти першого  
(бакалаврського) рівня, II курс  
ННІ міжнародних відносин,  
Харківський національний економічний  
університет імені С. Кузнеця

## СВОБОДА ПРЕСИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Збройний конфлікт, розпочатий Росією проти України 24 лютого 2022 року, перетворив інформаційний простір на окремих театрах воєнних дій. Свобода преси в умовах повномасштабної агресії зазнає безпрецедентного тиску: журналісти гинуть, медіаінфраструктура руйнується, а дезінформаційні кампанії агресора набули промислового масштабу. Осмислення цих викликів у контексті міжнародних відносин та чинного міжнародного права є актуальним науковим і практичним завданням.

Наукове видання

# ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ XXI СТОЛІТТЯ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали  
Всеукраїнської науково-практичної конференції  
(м. Харків, 29 травня 2026 р.)

Редактор *Т. О. Чернишова*

Підписано до друку 29.05.2026. Формат 60×84/16.  
Ум. друк. арк. 11. Обл.-вид. арк. 11. Тираж 100 пр. Зам. № 691

ТОВ «Видавничий дім «Право»,  
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна  
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна  
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20  
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>  
E-mail для замовників послуг: [verstka@pravo-izdat.com.ua](mailto:verstka@pravo-izdat.com.ua)  
E-mail для покупців: [sales@pravo-izdat.com.ua](mailto:sales@pravo-izdat.com.ua)  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт Плюс»,  
вул. Весніна, 12, м. Харків, 61023, Україна  
тел. (097) 445-07-79  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8388 від 16.07.2025